

Всеукраїнська спілка вчених-економістів

Державний економіко-технологічний університет транспорту

Міністерство освіти і науки України

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ:
ВІД КРИЗИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

**За загальною редакцією доктора економічних наук,
професора О. В. Кендюхова**

Київ - 2015

Всеукраїнська спілка вчених-економістів

Державний економіко-технологічний університет транспорту

Міністерство освіти і науки України

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ:
ВІД КРИЗИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

**За загальною редакцією доктора економічних наук,
професора О. В. Кендюхова**

Київ - 2015

УДК: 351.82:338.24
ББК 65.9

Схвалено Вченою Радою
Державного економіко-технологічного університету транспорту
Протокол № 7 від 28.04.15 року

Теоретико-методологічні основи регулювання економічних процесів: від кризи до сталого розвитку: Колективна монографія / за заг. ред. О. В. Кендюхова. – К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2015. – 217 с.

У монографії розглянуто теоретико-методологічні проблеми регулювання економічних процесів в умовах криз та невизначеності. Викладено політекономічну парадигматику сталого розвитку, концептуальний механізм прискореного економічного розвитку, методологічні основи діагностики стану й перспектив розвитку соціо-економічних систем. Досліджено тенденції, обґрунтовано пріоритети та ключові задачі інституційних перетворень.

Визначено стратегічні інструменти реформування економічних систем, у тому числі напрямки реформування фінансово-кредитного механізму, бюджетної та інвестиційно-інноваційної політики. Розкрито прикладні аспекти та функціональні складові реформування мікроекономічних систем.

Для науковців, державних службовців, представників ділових кіл, аспірантів та студентів.

In the monograph it's examined theoretical and methodological problems of regulation of economic processes in the conditions of crisis and uncertainty. It is presented paradigmatics the of political and economic of sustainable development, conceptual accelerated economic development, methodological foundations of the diagnostic status and prospects social economic systems' of development. It has investigated the tendencies, has grounded the priorities and key tasks of the institutional transformations.

It has determined the strategic tools of economic reform, including reform of trends of the financial and credit mechanism, budget, investment and innovation policy. It has revealed the applied aspects and functional components of the microeconomic systems' reform.

This monograph is useful for scientists, government officials, business representatives and students.

Рецензенти:

Микитенко Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу стратегічного потенціалу сталого розвитку ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України.

Ейтутіс Георгій Дмитрович – доктор економічних наук, професор кафедри «Економіка та підприємництво», проректор з наукової роботи Державного економіко-технологічного університету транспорту МОН України.

Касьянова Наталія Віталіївна – доктор економічних наук, професор кафедри економічної кібернетики Національного авіаційного університету МОН України.

Автори:

м.н.с. **Анісов В. М.** (Розділ 1 п. 1.1); к.е.н., доц. **Чеботарьов В. А.** (Розділ 1 п. 1.2); д.е.н., проф. **Кендюхов О. В.** (Передмова, Розділ 1 п. 1.3, Розділ 4 п. 4.1); к.е.н. **Ягельська К. Ю.** (Розділ 1 п. 1.3); д.е.н., доц. **Солоха Д. В.** (Розділ 1 п. 1.4); к. культ. **Комарницький І. О.** (Розділ 1 п. 1.4); к.е.н., доц. **Ряба О. І.** (Розділ 1 п. 1.5); викл. **Шевчук О. В.** (Розділ 1 п. 1.6); **Бондар Д. О.** (Розділ 1 п. 1.7); к.е.н. **Кіртока Р. Г.** (Розділ 2 п. 2.1); к.е.н., доц. **Шибасва Н. В.** (Розділ 2 п. 2.2); к.е.н., доц. **Квятко Т. М.** (Розділ 2 п. 2.2); к.е.н., п.н.с. **Богущ Л. Г.** (Розділ 2 п. 2.3); докторант **Сидорович О. Ю.** (Розділ 2 п. 2.4); д.е.н., доц. **Підлісний П. І.** (Розділ 2 п. 2.5); к.е.н., викл. **Герасименко Ю. С.** (Розділ 2 п. 2.6); д.е.н., проф. **Мних О. Б.** (Розділ 2 п. 2.7); д.е.н., проф. **Михайленко С. В.** (Розділ 3 п. 3.1); асп. **Зубріліна В. В.** (Розділ 3 п. 3.1); к.е.н., доц. **Белякова О. В.** (Розділ 3 п. 3.2); ст. викл. **Заїчко І. В.** (Розділ 3 п. 3.2); к.е.н., с.н.с. **Заяць В. С.** (Розділ 3 п. 3.3); к.е.н., доц. **Шишкова Н. Л.** (Розділ 3 п. 3.4); к.е.н. **Сорока Н. В.** (Розділ 3 п. 3.5); к.е.н. **Хвостенко В. С.** (Розділ 3 п. 3.6); д.е.н., проф. **Брігченко І. Г.** (Розділ 3 п. 3.7); к.е.н., доц. **Князевич А. О.** (Розділ 3 п. 3.7); к.е.н. **Лаврик У. В.** (Розділ 4 п. 4.2); к.е.н. **Мельник Т. С.** (Розділ 4 п. 4.3); к.е.н. **Христофор О. В.** (Розділ 4 п. 4.3); д.е.н., доц. **Горовий Д. А.** (Розділ 4 п. 4.4); к.е.н., доц. **Пилипенко О. В.** (Розділ 4 п. 4.5); **Залізняк В. П.** (Розділ 4 п. 4.6); к.е.н., доц. **Творонович В. І.** (Розділ 5 п. 5.1); к.е.н., доц. **Приймук О. Р.** (Розділ 5 п. 5.2); **Максименко І. О.** (Розділ 5 п. 5.3); к.е.н., доц. **Розкошна О. А.** (Розділ 5 п. 5.4); асп. **Васильєва Т. О.** (Розділ 5 п. 5.5); к.е.н., доц. **Гудкова В. П.** (Розділ 5 п. 5.6).

ISBN 978-966-2197-74-7

© Всеукраїнська спілка вчених-економістів, 2015
© Державний економіко-технологічний університет транспорту, 2015

УДК: 351.82:338.24
ББК 65.9

Схвалено Вченою Радою
Державного економіко-технологічного університету транспорту
Протокол № 7 від 28.04.15 року

Теоретико-методологічні основи регулювання економічних процесів: від кризи до сталого розвитку: Колективна монографія / за заг. ред. О. В. Кендюхова. – К.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2015. – 217 с.

У монографії розглянуто теоретико-методологічні проблеми регулювання економічних процесів в умовах криз та невизначеності. Викладено політекономічну парадигматику сталого розвитку, концептуальний механізм прискореного економічного розвитку, методологічні основи діагностики стану й перспектив розвитку соціо-економічних систем. Досліджено тенденції, обґрунтовано пріоритети та ключові задачі інституційних перетворень.

Визначено стратегічні інструменти реформування економічних систем, у тому числі напрямки реформування фінансово-кредитного механізму, бюджетної та інвестиційно-інноваційної політики. Розкрито прикладні аспекти та функціональні складові реформування мікроекономічних систем.

Для науковців, державних службовців, представників ділових кіл, аспірантів та студентів.

In the monograph it's examined theoretical and methodological problems of regulation of economic processes in the conditions of crisis and uncertainty. It is presented paradigmatics the of political and economic of sustainable development, conceptual accelerated economic development, methodological foundations of the diagnostic status and prospects social economic systems' of development. It has investigated the tendencies, has grounded the priorities and key tasks of the institutional transformations.

It has determined the strategic tools of economic reform, including reform of trends of the financial and credit mechanism, budget, investment and innovation policy. It has revealed the applied aspects and functional components of the microeconomic systems' reform.

This monograph is useful for scientists, government officials, business representatives and students.

Рецензенти:

Микитенко Вікторія Володимирівна – доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу стратегічного потенціалу сталого розвитку ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України.

Ейтутіс Георгій Дмитрович – доктор економічних наук, професор кафедри «Економіка та підприємництво», проректор з наукової роботи Державного економіко-технологічного університету транспорту МОН України.

Касьянова Наталія Віталіївна – доктор економічних наук, професор кафедри економічної кібернетики Національного авіаційного університету МОН України.

Автори:

м.н.с. **Анісов В. М.** (Розділ 1 п. 1.1); к.е.н., доц. **Чеботарьов В. А.** (Розділ 1 п. 1.2); д.е.н., проф. **Кендюхов О. В.** (Передмова, Розділ 1 п. 1.3, Розділ 4 п. 4.1); к.е.н. **Ягельська К. Ю.** (Розділ 1 п. 1.3); д.е.н., доц. **Солоха Д. В.** (Розділ 1 п. 1.4); к. культ. **Комарницький І. О.** (Розділ 1 п. 1.4); к.е.н., доц. **Ряба О. І.** (Розділ 1 п. 1.5); викл. **Шевчук О. В.** (Розділ 1 п. 1.6); **Бондар Д. О.** (Розділ 1 п. 1.7); к.е.н. **Кіртока Р. Г.** (Розділ 2 п. 2.1); к.е.н., доц. **Шибасва Н. В.** (Розділ 2 п. 2.2); к.е.н., доц. **Квятко Т. М.** (Розділ 2 п. 2.2); к.е.н., п.н.с. **Богущ Л. Г.** (Розділ 2 п. 2.3); докторант **Сидорович О. Ю.** (Розділ 2 п. 2.4); д.е.н., доц. **Підлісний П. І.** (Розділ 2 п. 2.5); к.е.н., викл. **Герасименко Ю. С.** (Розділ 2 п. 2.6); д.е.н., проф. **Мних О. Б.** (Розділ 2 п. 2.7); д.е.н., проф. **Михайленко С. В.** (Розділ 3 п. 3.1); асп. **Зубріліна В. В.** (Розділ 3 п. 3.1); к.е.н., доц. **Белякова О. В.** (Розділ 3 п. 3.2); ст. викл. **Заїчко І. В.** (Розділ 3 п. 3.2); к.е.н., с.н.с. **Заяць В. С.** (Розділ 3 п. 3.3); к.е.н., доц. **Шишкова Н. Л.** (Розділ 3 п. 3.4); к.е.н. **Сорока Н. В.** (Розділ 3 п. 3.5); к.е.н. **Хвостенко В. С.** (Розділ 3 п. 3.6); д.е.н., проф. **Брігченко І. Г.** (Розділ 3 п. 3.7); к.е.н., доц. **Князевич А. О.** (Розділ 3 п. 3.7); к.е.н. **Лаврик У. В.** (Розділ 4 п. 4.2); к.е.н. **Мельник Т. С.** (Розділ 4 п. 4.3); к.е.н. **Христофор О. В.** (Розділ 4 п. 4.3); д.е.н., доц. **Горовий Д. А.** (Розділ 4 п. 4.4); к.е.н., доц. **Пилипенко О. В.** (Розділ 4 п. 4.5); **Залізняк В. П.** (Розділ 4 п. 4.6); к.е.н., доц. **Творонович В. І.** (Розділ 5 п. 5.1); к.е.н., доц. **Приймук О. Р.** (Розділ 5 п. 5.2); **Максименко І. О.** (Розділ 5 п. 5.3); к.е.н., доц. **Розкошна О. А.** (Розділ 5 п. 5.4); асп. **Васильєва Т. О.** (Розділ 5 п. 5.5); к.е.н., доц. **Гудкова В. П.** (Розділ 5 п. 5.6).

ISBN 978-966-2197-74-7

© Всеукраїнська спілка вчених-економістів, 2015
© Державний економіко-технологічний університет транспорту, 2015

ЗМІСТ

Передмова.....	5
1. ПОЛІТЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМАТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	7
1.1 Трансформаційний перехід від кризи до сталого розвитку як теоретико-методологічна проблема регулювання економічних процесів... 7	7
1.2 Економічна парадигматика: вихідні методологічні та гносеологічні основи формування.....	11
1.3 Організаційний механізм прискореного економічного розвитку.....	15
1.4 Методологічні основи діагностики стану й перспектив розвитку соціо-економічних систем.....	21
1.5 Політична економія М. І. Тугана-Барановського і сьогодення.....	33
1.6 Теоретичне дослідження сукупного працівника суспільства.....	39
1.7 Політекономічний аналіз віртуальних валют.....	44
2. ТЕНДЕНЦІЇ, ПРІОРИТЕТИ ТА КЛЮЧОВІ ЗАДАЧІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ.....	49
2.1 Основні перспективи інституційних перетворень в умовах розвитку ринкових відносин національної економіки.....	49
2.2 Методологічні принципи дослідження взаємодії держави та ринку: основна течія та альтернативи.....	53
2.3 Методологія формування та удосконалення організаційно-економічного механізму соціальної інфраструктури.....	57
2.4 Парадигмальні обриси інституціональної архітекtonіки оподаткування.....	73
2.5 Напрями підвищення ролі транспорту в забезпеченні міжнародної торгівлі.....	78
2.6 Інституціональне середовище аграрної сфери.....	84
2.7 Розвиток моделей управління корпоративним сектором економіки і нові напрямки маркетингових досліджень.....	92
3. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ, БЮДЖЕТ ТА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК СТРАТЕГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ.....	100
3.1 Проблематика процесу розгляду та затвердження бюджету в умовах ринкових трансформацій в Україні.....	100
3.2 Сутнісна характеристика процесу формування інноваційного потенціалу соціально-економічних систем.....	105

ЗМІСТ

Передмова.....	5
1. ПОЛІТЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМАТИКА СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	7
1.1 Трансформаційний перехід від кризи до сталого розвитку як теоретико-методологічна проблема регулювання економічних процесів... 7	7
1.2 Економічна парадигматика: вихідні методологічні та гносеологічні основи формування.....	11
1.3 Організаційний механізм прискореного економічного розвитку.....	15
1.4 Методологічні основи діагностики стану й перспектив розвитку соціо-економічних систем.....	21
1.5 Політична економія М. І. Тугана-Барановського і сьогодення.....	33
1.6 Теоретичне дослідження сукупного працівника суспільства.....	39
1.7 Політекономічний аналіз віртуальних валют.....	44
2. ТЕНДЕНЦІЇ, ПРІОРИТЕТИ ТА КЛЮЧОВІ ЗАДАЧІ ІНСТИТУЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ.....	49
2.1 Основні перспективи інституційних перетворень в умовах розвитку ринкових відносин національної економіки.....	49
2.2 Методологічні принципи дослідження взаємодії держави та ринку: основна течія та альтернативи.....	53
2.3 Методологія формування та удосконалення організаційно-економічного механізму соціальної інфраструктури.....	57
2.4 Парадигмальні обриси інституціональної архітекtonіки оподаткування.....	73
2.5 Напрями підвищення ролі транспорту в забезпеченні міжнародної торгівлі.....	78
2.6 Інституціональне середовище аграрної сфери.....	84
2.7 Розвиток моделей управління корпоративним сектором економіки і нові напрямки маркетингових досліджень.....	92
3. ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ, БЮДЖЕТ ТА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК СТРАТЕГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ.....	100
3.1 Проблематика процесу розгляду та затвердження бюджету в умовах ринкових трансформацій в Україні.....	100
3.2 Сутнісна характеристика процесу формування інноваційного потенціалу соціально-економічних систем.....	105

3.3 Проблеми трансформації доходів населення в джерело інвестиційного розвитку.....	115
3.4 Контрольно-аналітичні аспекти регулювання торгівлі валютними деривативами.....	119
3.5 Огляд ключових проблем реалізації активів боржника в процедурі банкрутства.....	124
3.6 Інноваційні фінансові технології на ринку цінних паперів.....	128
3.7 Перспективи інноваційного розвитку інфраструктури туристичної галузі Закарпатського регіону.....	132
4. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	138
4.1 Інтелектуальний капітал підприємства: гносеологія та функціональний зміст.....	138
4.2 Фінансова безпека підприємства: генезис наукових поглядів, дефініції.....	145
4.3 Концептуальні засади антикризового управління залізничним транспортом в умовах падіння обсягів перевезень.....	150
4.4 Концепція формування та розвитку віртуального капіталу та використання віртуальних економічних відносин на промислових підприємствах України.....	154
4.5 Оцінка часу в адаптивному управлінні проектами.....	166
4.6 Системний та ситуаційний підходи до формування маркетингової стратегії підприємства.....	172
5. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ РЕФОРМУВАННЯ МІКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	188
5.1 Стратегічні задачі при визначенні функціонування економічних об'єктів на базі інформаційних технологій.....	188
5.2 Особливості розробки збалансованої системи показників для оцінки ефективності сталого розвитку підприємств міського транспорту.....	193
5.3 Функції інноваційної організаційної культури.....	197
5.4 Закордонний досвід формування системи винагород персоналу банків.....	205
5.5 Концепція контролінгу – формування системи моніторингу.....	209
5.6 Соціальний маркетинг як засіб забезпечення сталого розвитку підприємств.....	212

3.3 Проблеми трансформації доходів населення в джерело інвестиційного розвитку.....	115
3.4 Контрольно-аналітичні аспекти регулювання торгівлі валютними деривативами.....	119
3.5 Огляд ключових проблем реалізації активів боржника в процедурі банкрутства.....	124
3.6 Інноваційні фінансові технології на ринку цінних паперів.....	128
3.7 Перспективи інноваційного розвитку інфраструктури туристичної галузі Закарпатського регіону.....	132
4. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	138
4.1 Інтелектуальний капітал підприємства: гносеологія та функціональний зміст.....	138
4.2 Фінансова безпека підприємства: генезис наукових поглядів, дефініції.....	145
4.3 Концептуальні засади антикризового управління залізничним транспортом в умовах падіння обсягів перевезень.....	150
4.4 Концепція формування та розвитку віртуального капіталу та використання віртуальних економічних відносин на промислових підприємствах України.....	154
4.5 Оцінка часу в адаптивному управлінні проектами.....	166
4.6 Системний та ситуаційний підходи до формування маркетингової стратегії підприємства.....	172
5. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ СКЛАДОВІ РЕФОРМУВАННЯ МІКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ.....	188
5.1 Стратегічні задачі при визначенні функціонування економічних об'єктів на базі інформаційних технологій.....	188
5.2 Особливості розробки збалансованої системи показників для оцінки ефективності сталого розвитку підприємств міського транспорту.....	193
5.3 Функції інноваційної організаційної культури.....	197
5.4 Закордонний досвід формування системи винагород персоналу банків.....	205
5.5 Концепція контролінгу – формування системи моніторингу.....	209
5.6 Соціальний маркетинг як засіб забезпечення сталого розвитку підприємств.....	212

чів. Для цього необхідно активно підвищувати інформування людей щодо можливостей та переваг користування біржею. Також впроваджувати нові фінансові інструменти, яких в Україні ще немає. Наприклад, НКЦПФР зараз розробляє правила подвійного лістингу, що допускають на наші біржі папери, що торгуються сьогодні за межами України. Але без коригування інвестиційних та валютних постанов НБУ реалізація цих правил просто неможлива. Якщо говорити про терміновий ринок, то тут наша біржа планує запуск цілої лінійки товарних ф'ючерсів, а також інструментів валютного хеджування – ф'ючерс на валютну пару гривня – долар. Але впровадження цих інструментів також напряму залежить від підтримки Національного банку. З цього можна виділити ще один недолік, який треба нейтралізувати – недосконала законодавча база. Також треба удосконалювати захист споживачів, надійність і зручність у користуванні. На мою думку, дуже зручним було б позбавлення установки програмного забезпечення стосовно обраної торгівельної системи на ПК, користування у режимі повного он лайн привернуло б більшу увагу користувачів. Таким чином, подальший розвиток електронних технологій є запорукою виходу українського ринку до міжнародних стандартів та покращення інвестиційної привабливості для зарубіжного капіталу.

Список використаних джерел до п. 3.6

1. Абакуменко О. В. Фінансові інновації на ринку цінних паперів / О. В. Абакуменко // Актуальні проблеми економіки – 2006. - № 12 (66) – С. 17 - 21
2. Балабанов И. Т. Электронная коммерция. – СПб: Питер, 2001. – 336 с.
3. Манько Т. Интернет трейдинг для частных инвесторов / Т. Манько // Финансовый рынок Украины. – 2010. - № 4. – С. 35
4. Пейтел З., Пейтел П. Интернет-трейдинг. Полное руководство / Под ред. Н. В. Шульпина. Пер. С англ. – М. : Изд. дом «Вильямс», 2003. – 320 с.
5. Сохацька О. М. Біржова справа: Підручник / О. М. Сохацька. – Тернопіль: Карт-Бланш, К. : Кондор, 2008. – 632 с.
6. Щербина А. Г. Інноваційні технології на ринку цінних паперів / А. Г. Щербина // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. - № 2. – С. 240 - 247
7. Майоров С. О современных тенденциях развития торговых технологий // Биржевое обозрение.– 2009.– №10. – С. 14 - 17

3.7 Перспективи інноваційного розвитку інфраструктури туристичної галузі Закарпатського регіону

Шлях до реструктуризації національної економіки в сучасних, складних соціально-економічних умовах України ґрунтується на спрямуванні до інноваційного типу розвитку, який передбачає характерне для постіндустріального суспільства прагнення до домінування процесів софтизації, тобто перетворення нематеріальних ресурсів у найважливіший фактор економічного зростання по-

чів. Для цього необхідно активно підвищувати інформування людей щодо можливостей та переваг користування біржею. Також впроваджувати нові фінансові інструменти, яких в Україні ще немає. Наприклад, НКЦПФР зараз розробляє правила подвійного лістингу, що допускають на наші біржі папери, що торгуються сьогодні за межами України. Але без коригування інвестиційних та валютних постанов НБУ реалізація цих правил просто неможлива. Якщо говорити про терміновий ринок, то тут наша біржа планує запуск цілої лінійки товарних ф'ючерсів, а також інструментів валютного хеджування – ф'ючерс на валютну пару гривня – долар. Але впровадження цих інструментів також напряму залежить від підтримки Національного банку. З цього можна виділити ще один недолік, який треба нейтралізувати – недосконала законодавча база. Також треба удосконалювати захист споживачів, надійність і зручність у користуванні. На мою думку, дуже зручним було б позбавлення установки програмного забезпечення стосовно обраної торгівельної системи на ПК, користування у режимі повного он лайн привернуло б більшу увагу користувачів. Таким чином, подальший розвиток електронних технологій є запорукою виходу українського ринку до міжнародних стандартів та покращення інвестиційної привабливості для зарубіжного капіталу.

Список використаних джерел до п. 3.6

1. Абакуменко О. В. Фінансові інновації на ринку цінних паперів / О. В. Абакуменко // Актуальні проблеми економіки – 2006. - № 12 (66) – С. 17 - 21
2. Балабанов И. Т. Электронная коммерция. – СПб: Питер, 2001. – 336 с.
3. Манько Т. Интернет трейдинг для частных инвесторов / Т. Манько // Финансовый рынок Украины. – 2010. - № 4. – С. 35
4. Пейтел З., Пейтел П. Интернет-трейдинг. Полное руководство / Под ред. Н. В. Шульпина. Пер. С англ. – М. : Изд. дом «Вильямс», 2003. – 320 с.
5. Сохацька О. М. Біржова справа: Підручник / О. М. Сохацька. – Тернопіль: Карт-Бланш, К. : Кондор, 2008. – 632 с.
6. Щербина А. Г. Інноваційні технології на ринку цінних паперів / А. Г. Щербина // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. - № 2. – С. 240 - 247
7. Майоров С. О современных тенденциях развития торговых технологий // Биржевое обозрение.– 2009.– №10. – С. 14 - 17

3.7 Перспективи інноваційного розвитку інфраструктури туристичної галузі Закарпатського регіону

Шлях до реструктуризації національної економіки в сучасних, складних соціально-економічних умовах України ґрунтується на спрямуванні до інноваційного типу розвитку, який передбачає характерне для постіндустріального суспільства прагнення до домінування процесів софтизації, тобто перетворення нематеріальних ресурсів у найважливіший фактор економічного зростання по-

ряд зі збільшенням ролі сфери послуг. Одним з найважливіших елементів сфери послуг є міжнародний і внутрішній туризм.

Дослідження методів зміцнення інфраструктури туризму та основних напрямків активізації кредитування експортного потенціалу туристичної галузі сприятиме її економічному розвитку й підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняних туристичних послуг на світовому ринку.

Проблема фінансового забезпечення туристичної галузі є актуальною науково-практичною задачею, яка вимагає подальших досліджень, оскільки розвиток туризму активно стимулює інші галузі національної економіки. Метою дослідження є розвиток інфраструктури туризму Закарпатського регіону та перспективи залучення іноземних інвесторів до кредитування експортного потенціалу галузі.

Проблематика дослідження розвитку туристичної галузі України знайшла своє відображення у працях багатьох вчених. Шляхи розвитку інноваційної інфраструктури та кредитування туристичної галузі досліджується у роботах В. Г. Банько [1], Н. М. Гоблик-Маркович [9], В. Н. Гончарова [3], Я. В. Григор'євої [4], В. С. Двоєзерської [5], Л. М. Донченко [7], І. Л. Леонідова [8], О. І. Мілашовської [9], А. Г. Охріменко [10], Н. Д. Свиридова [3], Л. І. Федулової [12] та інших. Але у сучасних складних соціально-економічних умовах туристична галузь потребує пошуку нових шляхів залучення фінансових ресурсів з метою подальшої інноваційної активізації туристичного бізнесу.

Туризм сьогодення – це сфера соціально-економічного комплексу, яка в багатьох країнах перетворилася у міцну індустрію, що бурхливо розвивається. Туризм у XXI столітті, за своїм значенням для розвитку економіки, в майбутньому поступатиметься лише телекомунікаціям та інформаційним технологіям. Для цієї галузі характерним є постійне перебування під впливом зовнішніх і внутрішніх економічних та соціально-політичних факторів. А у випадку нормалізації і стабілізації цих факторів спроможність до швидкого відтворення своїх обсягів без значних капіталовкладень з боку держави. І хоча нестабільність на світових фінансових ринках призвела до деяких змін у звичках туристів щодо планування та проведення своєї відпустки (збільшилася кількість пізніх бронювань, а витрати під час відпочинку зменшилися), правомірно зробити висновок про те, що туризм став та залишається вагомою частиною культури і економіки сучасності.

Галузь туризму перетворилася в одну з найбільш високодохідних в економіках різних країн. Зробивши вибір на користь інвестиційно-інноваційного розвитку туризму, Україна не лише поширює інновації в цій сфері економіки, вона також обирає європейський шлях подальшого розвитку суспільства і культури країни.

Ефективність інновацій у туристичній діяльності визначається його інноваційною інфраструктурою. Інноваційна інфраструктура туризму є базовою складовою національної інноваційної системи країни, інноваційного потенціалу українського суспільства. Вітчизняні туристичні підприємства, що здійснюють інноваційну діяльність на сучасному етапі соціально-економічного розвитку, мають проблеми з інвестуванням інноваційних проектів, пошуком висококваліфікованого персоналу, якісним та недорогим консалтингом, досвідом просування інноваційної туристичної продукції на міжнародні ринки тощо. Іннова-

ряд зі збільшенням ролі сфери послуг. Одним з найважливіших елементів сфери послуг є міжнародний і внутрішній туризм.

Дослідження методів зміцнення інфраструктури туризму та основних напрямків активізації кредитування експортного потенціалу туристичної галузі сприятиме її економічному розвитку й підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняних туристичних послуг на світовому ринку.

Проблема фінансового забезпечення туристичної галузі є актуальною науково-практичною задачею, яка вимагає подальших досліджень, оскільки розвиток туризму активно стимулює інші галузі національної економіки. Метою дослідження є розвиток інфраструктури туризму Закарпатського регіону та перспективи залучення іноземних інвесторів до кредитування експортного потенціалу галузі.

Проблематика дослідження розвитку туристичної галузі України знайшла своє відображення у працях багатьох вчених. Шляхи розвитку інноваційної інфраструктури та кредитування туристичної галузі досліджується у роботах В. Г. Банько [1], Н. М. Гоблик-Маркович [9], В. Н. Гончарова [3], Я. В. Григор'євої [4], В. С. Двоєзерської [5], Л. М. Донченко [7], І. Л. Леонідова [8], О. І. Мілашовської [9], А. Г. Охріменко [10], Н. Д. Свиридова [3], Л. І. Федулової [12] та інших. Але у сучасних складних соціально-економічних умовах туристична галузь потребує пошуку нових шляхів залучення фінансових ресурсів з метою подальшої інноваційної активізації туристичного бізнесу.

Туризм сьогодення – це сфера соціально-економічного комплексу, яка в багатьох країнах перетворилася у міцну індустрію, що бурхливо розвивається. Туризм у XXI столітті, за своїм значенням для розвитку економіки, в майбутньому поступатиметься лише телекомунікаціям та інформаційним технологіям. Для цієї галузі характерним є постійне перебування під впливом зовнішніх і внутрішніх економічних та соціально-політичних факторів. А у випадку нормалізації і стабілізації цих факторів спроможність до швидкого відтворення своїх обсягів без значних капіталовкладень з боку держави. І хоча нестабільність на світових фінансових ринках призвела до деяких змін у звичках туристів щодо планування та проведення своєї відпустки (збільшилася кількість пізніх бронювань, а витрати під час відпочинку зменшилися), правомірно зробити висновок про те, що туризм став та залишається вагомою частиною культури і економіки сучасності.

Галузь туризму перетворилася в одну з найбільш високодохідних в економіках різних країн. Зробивши вибір на користь інвестиційно-інноваційного розвитку туризму, Україна не лише поширює інновації в цій сфері економіки, вона також обирає європейський шлях подальшого розвитку суспільства і культури країни.

Ефективність інновацій у туристичній діяльності визначається його інноваційною інфраструктурою. Інноваційна інфраструктура туризму є базовою складовою національної інноваційної системи країни, інноваційного потенціалу українського суспільства. Вітчизняні туристичні підприємства, що здійснюють інноваційну діяльність на сучасному етапі соціально-економічного розвитку, мають проблеми з інвестуванням інноваційних проектів, пошуком висококваліфікованого персоналу, якісним та недорогим консалтингом, досвідом просування інноваційної туристичної продукції на міжнародні ринки тощо. Іннова-

ційний розвиток інфраструктури туризму надає потужний потенціал соціально-економічному розвитку країни, однак прискорення його впровадження стримується нестачею інтелектуальних, інформаційних, інвестиційних та інших ресурсів [8].

Налагодження ефективно діючої інноваційної інфраструктури туризму – це один з найбільш важливих кроків на шляху становлення економіки інноваційного типу. Інноваційна інфраструктура покликана здійснювати активну підтримку інноваційних процесів, які відбуваються у різних галузях національної економіки на шляху реалізації системи заходів зі створення та практичного впровадження нових науково-технічних і соціально-організаційних пропозицій для кращого задоволення господарських, соціальних і економічних потреб суспільства. Інфраструктура туризму є однією з найбільш динамічних форм міжнародної торгівлі послугами.

Туристична галузь України переживає важкий період становлення в умовах ринку, адаптації до складних динамічно змінних умов як всередині країни, так і за її межами. Тому особове значення слід приділити формуванню транскордонних кластерних структур у рекреаційно-туристичному комплексі Закарпаття [2]. У структурі сфери послуг є галузі, інноваційність яких не викликає сумнівів тому, що вони мають власну базу досліджень і розробок та пропонують ринку нові високі технології. Туризм є багатовекторною та мультигалузеву сферою і тому складною для запровадження радикальних інновацій. Інноваційна інфраструктура малого підприємництва в туризмі, як комплекс організацій, покликана забезпечувати загальні умови функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, в тому числі сприяти організації власної справи, забезпеченню інформацією у сфері маркетингу, інжинірингу та менеджменту, підтримувати забезпечення малого підприємництва матеріально-технічними, фінансовими та іншими ресурсами на комерційній основі.

Закарпаття має багатий туристичний потенціал і саме тому може стати найбільш перспективною рекреаційною зоною як України, так і західної Європи.

У сучасних економічних умовах Україна потребує запровадження інноваційних механізмів стимулювання експортного потенціалу. Розуміння виробничого потенціалу та суспільного відтворення включає в себе як суто виробничі процеси, так і процеси надання послуг. При цьому саме процес створення та просування має властивості, котрі особливо актуальні для України в сучасних економічних реаліях інтеграції до європейського економічного простору.

Туристичні послуги є специфічним продуктом, якому притаманні наступні риси [1]:

- унеможливлення створення запасу (резерву), що робить вітчизняні туристичні послуги конкурентоздатними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку;
- висока рентабельність при відносно невеликих обсягах фінансування, що дозволяє залучати кредитні ресурси («короткі гроші») комерційних банків;
- домінуюча роль людського фактору у формуванні якості продукту (послуги), що, з одного боку, дозволяє використовувати людський потенціал певних територій, а з іншого – розвивати його.

ційний розвиток інфраструктури туризму надає потужний потенціал соціально-економічному розвитку країни, однак прискорення його впровадження стримується нестачею інтелектуальних, інформаційних, інвестиційних та інших ресурсів [8].

Налагодження ефективно діючої інноваційної інфраструктури туризму – це один з найбільш важливих кроків на шляху становлення економіки інноваційного типу. Інноваційна інфраструктура покликана здійснювати активну підтримку інноваційних процесів, які відбуваються у різних галузях національної економіки на шляху реалізації системи заходів зі створення та практичного впровадження нових науково-технічних і соціально-організаційних пропозицій для кращого задоволення господарських, соціальних і економічних потреб суспільства. Інфраструктура туризму є однією з найбільш динамічних форм міжнародної торгівлі послугами.

Туристична галузь України переживає важкий період становлення в умовах ринку, адаптації до складних динамічно змінних умов як всередині країни, так і за її межами. Тому особове значення слід приділити формуванню транскордонних кластерних структур у рекреаційно-туристичному комплексі Закарпаття [2]. У структурі сфери послуг є галузі, інноваційність яких не викликає сумнівів тому, що вони мають власну базу досліджень і розробок та пропонують ринку нові високі технології. Туризм є багатовекторною та мультигалузеву сферою і тому складною для запровадження радикальних інновацій. Інноваційна інфраструктура малого підприємництва в туризмі, як комплекс організацій, покликана забезпечувати загальні умови функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, в тому числі сприяти організації власної справи, забезпеченню інформацією у сфері маркетингу, інжинірингу та менеджменту, підтримувати забезпечення малого підприємництва матеріально-технічними, фінансовими та іншими ресурсами на комерційній основі.

Закарпаття має багатий туристичний потенціал і саме тому може стати найбільш перспективною рекреаційною зоною як України, так і західної Європи.

У сучасних економічних умовах Україна потребує запровадження інноваційних механізмів стимулювання експортного потенціалу. Розуміння виробничого потенціалу та суспільного відтворення включає в себе як суто виробничі процеси, так і процеси надання послуг. При цьому саме процес створення та просування має властивості, котрі особливо актуальні для України в сучасних економічних реаліях інтеграції до європейського економічного простору.

Туристичні послуги є специфічним продуктом, якому притаманні наступні риси [1]:

- унеможливлення створення запасу (резерву), що робить вітчизняні туристичні послуги конкурентоздатними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку;
- висока рентабельність при відносно невеликих обсягах фінансування, що дозволяє залучати кредитні ресурси («короткі гроші») комерційних банків;
- домінуюча роль людського фактору у формуванні якості продукту (послуги), що, з одного боку, дозволяє використовувати людський потенціал певних територій, а з іншого – розвивати його.

Туристична галузь Закарпатської області повинна орієнтуватися на туристичні можливості регіону, які повною мірою відображають культуру, мальовничість природи країни, надавати можливості оздоровлення та активного відпочинку.

Виходячи з історичного, природно-кліматичного та геополітичного розподілення виробничо-економічних процесів Закарпаття безумовно належить до регіонів з великим туристичним потенціалом. Разом з тим, спостерігається недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури регіону для задоволення вимог іноземних туристів, у першу чергу, із сусідніх східноєвропейських країн у рамках транскордонного співробітництва [3].

Нині Україна, Австрія, Словаччина, Чехія, Польща, Румунія, Сербія, Угорщина на своїх прикладах становлення туристичної індустрії переконалися, що треба дбати не лише про власні туристичні зони, а разом співпрацювати на єдиний туристичний бренд – «Карпати» [11]. Наприклад, спільна стратегія розвитку українсько-польського транскордонного регіону (Волинська, Львівська, Закарпатська області та Люблінське і Підкарпатське воєводства) на період до 2015 р., яка була розроблена у рамках проекту «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці», передбачає одним із своїх основних пріоритетів розвиток туристично-рекреаційної сфери [6].

Формування туристичної інфраструктури регіону роками стримувалося недостатністю фінансування внаслідок певних об'єктивних причин розвитку національної економіки України. Саме тому актуальним є формування та функціонування нових інвестиційно-кредитних інструментів залучення фінансових ресурсів для розвитку туристичної інфраструктури. Найбільш доступним джерелом для такого фінансування виступають кредитні ресурси комерційних банків. При цьому відміна заборони Національного банку України на надання кредитів у іноземній валюті, котра скасована у вересні 2014 року відкриває можливості для залучення кредитних ресурсів сусідніх країн. Головною перешкодою у розвитку такого кредитування виступає складність вирішення питань забезпечення повернення кредитів комерційних банків внаслідок того, що вітчизняні позичальники не володіють достатнім розміром заставного майна, а у багатьох випадках наявне майно не може бути предметом застави, тому що належить до рекреаційних земель або інфраструктурних об'єктів, котрі згідно вітчизняного законодавства не можуть бути предметом застави.

Для подолання зазначеної перешкоди пропонується залучати іноземних інвесторів (переважно сусідніх держав), котрі створюючи спільні з Україною підприємства, можуть залучати кредитні ресурси українських комерційних банків у іноземній валюті під заставу майна закордонного власника. Такий механізм залучення кредитних ресурсів є вигідним для всіх його учасників.

Спільне підприємство дозволяє залучити кредитні ресурси для реалізації туристичного потенціалу та збільшення обсягу відвідань регіону іноземними туристами. При цьому західний інвестор навіть не витрачає фінансові ресурси для розвитку спільного бізнесу, а просто надає заставне майно у вигляді гарантії для комерційного банку.

Туристична галузь Закарпатської області повинна орієнтуватися на туристичні можливості регіону, які повною мірою відображають культуру, мальовничість природи країни, надавати можливості оздоровлення та активного відпочинку.

Виходячи з історичного, природно-кліматичного та геополітичного розподілення виробничо-економічних процесів Закарпаття безумовно належить до регіонів з великим туристичним потенціалом. Разом з тим, спостерігається недостатній рівень розвитку туристичної інфраструктури регіону для задоволення вимог іноземних туристів, у першу чергу, із сусідніх східноєвропейських країн у рамках транскордонного співробітництва [3].

Нині Україна, Австрія, Словаччина, Чехія, Польща, Румунія, Сербія, Угорщина на своїх прикладах становлення туристичної індустрії переконалися, що треба дбати не лише про власні туристичні зони, а разом співпрацювати на єдиний туристичний бренд – «Карпати» [11]. Наприклад, спільна стратегія розвитку українсько-польського транскордонного регіону (Волинська, Львівська, Закарпатська області та Люблінське і Підкарпатське воєводства) на період до 2015 р., яка була розроблена у рамках проекту «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці», передбачає одним із своїх основних пріоритетів розвиток туристично-рекреаційної сфери [6].

Формування туристичної інфраструктури регіону роками стримувалося недостатністю фінансування внаслідок певних об'єктивних причин розвитку національної економіки України. Саме тому актуальним є формування та функціонування нових інвестиційно-кредитних інструментів залучення фінансових ресурсів для розвитку туристичної інфраструктури. Найбільш доступним джерелом для такого фінансування виступають кредитні ресурси комерційних банків. При цьому відміна заборони Національного банку України на надання кредитів у іноземній валюті, котра скасована у вересні 2014 року відкриває можливості для залучення кредитних ресурсів сусідніх країн. Головною перешкодою у розвитку такого кредитування виступає складність вирішення питань забезпечення повернення кредитів комерційних банків внаслідок того, що вітчизняні позичальники не володіють достатнім розміром заставного майна, а у багатьох випадках наявне майно не може бути предметом застави, тому що належить до рекреаційних земель або інфраструктурних об'єктів, котрі згідно вітчизняного законодавства не можуть бути предметом застави.

Для подолання зазначеної перешкоди пропонується залучати іноземних інвесторів (переважно сусідніх держав), котрі створюючи спільні з Україною підприємства, можуть залучати кредитні ресурси українських комерційних банків у іноземній валюті під заставу майна закордонного власника. Такий механізм залучення кредитних ресурсів є вигідним для всіх його учасників.

Спільне підприємство дозволяє залучити кредитні ресурси для реалізації туристичного потенціалу та збільшення обсягу відвідань регіону іноземними туристами. При цьому західний інвестор навіть не витрачає фінансові ресурси для розвитку спільного бізнесу, а просто надає заставне майно у вигляді гарантії для комерційного банку.

Комерційний банк отримує надійне та ліквідне заставне майно, що відкриває можливості для безпечного кредитування, котрого суттєво не вистачає на внутрішньому ринку.

Вітчизняний співвласник спільного підприємства отримує доступ до відносно недорогих кредитних ресурсів. Незначна вартість таких ресурсів забезпечується відсутністю валютного ризику, внаслідок валютного кредитування, та мінімізацією кредитного ризику внаслідок наявності надійної та ліквідної застави. Крім того, завдяки реалізації такого співробітництва вітчизняний співвласник отримує додаткові надходження шляхом збільшення не тільки іноземних, але і вітчизняних туристів.

Незаперечними перевагами для регіональних процесів суспільного відтворення при запровадженні нових, інноваційних механізмів банківського кредитування є:

- реалізація експортного потенціалу регіону, котрий, у свою чергу, підвищить ефективність використання потенціалу внутрішнього ринку України;
- розвиток інноваційної інфраструктури регіону;
- покращення фінансового стану регіональних банків та розвиток ринку;
- підвищення ділової активності та подальший розвиток супутніх туристичних послуг таких як переклад документів з іноземних мов, транспортні перевезення, страхування, готельний та ресторанный бізнес, освітні послуги, пов'язані з туристичною та готельно-ресторанною діяльністю, рекламно-інформаційні та інші послуги тощо;
- підвищення соціального захисту населення, розвиток ринку праці шляхом створення нових робочих місць і відповідне збільшення відрахувань до місцевого та державного бюджетів України;
- посилення братніх стосунків між сусідніми народами внаслідок подальшої культурної та цивілізаційної взаємної інтеграції.

Разом з тим, не менш важливою, у процесі залучення кредитних ресурсів комерційних банків до розвитку туристичної інфраструктури, є роль держави як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні. Необхідною є розробка інструментів державної підтримки залучення кредитних ресурсів комерційних банків до розбудови регіональної та національної туристичної інфраструктури.

Як один з дієвих інструментів стимулювання зазначених економічних процесів на місцевому рівні в умовах децентралізації державної влади в Україні може бути використання ефекту «фінансового плеча», тобто повне, або часткове погашення відсотків по таких кредитах комерційних банків, що робить запропонований інструментарій ще більш привабливим для всіх учасників. При цьому фінансові ресурси для компенсації відсотків за банківськими кредитами можуть бути сформовані за рахунок спільних внесків місцевих бюджетів Закарпатської області та місцевих влад сусідніх держав у рамках транскордонного співробітництва.

Додатковими можливостями при реалізації запропонованих перспектив кредитування експортного потенціалу туристичної галузі Закарпатського регіону може бути розвиток супутніх банківських послуг пов'язаних з консалтинго-

Комерційний банк отримує надійне та ліквідне заставне майно, що відкриває можливості для безпечного кредитування, котрого суттєво не вистачає на внутрішньому ринку.

Вітчизняний співвласник спільного підприємства отримує доступ до відносно недорогих кредитних ресурсів. Незначна вартість таких ресурсів забезпечується відсутністю валютного ризику, внаслідок валютного кредитування, та мінімізацією кредитного ризику внаслідок наявності надійної та ліквідної застави. Крім того, завдяки реалізації такого співробітництва вітчизняний співвласник отримує додаткові надходження шляхом збільшення не тільки іноземних, але і вітчизняних туристів.

Незаперечними перевагами для регіональних процесів суспільного відтворення при запровадженні нових, інноваційних механізмів банківського кредитування є:

- реалізація експортного потенціалу регіону, котрий, у свою чергу, підвищить ефективність використання потенціалу внутрішнього ринку України;
- розвиток інноваційної інфраструктури регіону;
- покращення фінансового стану регіональних банків та розвиток ринку;
- підвищення ділової активності та подальший розвиток супутніх туристичних послуг таких як переклад документів з іноземних мов, транспортні перевезення, страхування, готельний та ресторанный бізнес, освітні послуги, пов'язані з туристичною та готельно-ресторанною діяльністю, рекламно-інформаційні та інші послуги тощо;
- підвищення соціального захисту населення, розвиток ринку праці шляхом створення нових робочих місць і відповідне збільшення відрахувань до місцевого та державного бюджетів України;
- посилення братніх стосунків між сусідніми народами внаслідок подальшої культурної та цивілізаційної взаємної інтеграції.

Разом з тим, не менш важливою, у процесі залучення кредитних ресурсів комерційних банків до розвитку туристичної інфраструктури, є роль держави як на регіональному, так і на загальнодержавному рівні. Необхідною є розробка інструментів державної підтримки залучення кредитних ресурсів комерційних банків до розбудови регіональної та національної туристичної інфраструктури.

Як один з дієвих інструментів стимулювання зазначених економічних процесів на місцевому рівні в умовах децентралізації державної влади в Україні може бути використання ефекту «фінансового плеча», тобто повне, або часткове погашення відсотків по таких кредитах комерційних банків, що робить запропонований інструментарій ще більш привабливим для всіх учасників. При цьому фінансові ресурси для компенсації відсотків за банківськими кредитами можуть бути сформовані за рахунок спільних внесків місцевих бюджетів Закарпатської області та місцевих влад сусідніх держав у рамках транскордонного співробітництва.

Додатковими можливостями при реалізації запропонованих перспектив кредитування експортного потенціалу туристичної галузі Закарпатського регіону може бути розвиток супутніх банківських послуг пов'язаних з консалтинго-

вою діяльністю при розробці та аналізі інноваційних бізнес-планів та стратегічних планів розвитку спільного підприємства, використання документарних акредитивів (при залученні ресурсів іноземних банків), розвитку ринку цінних паперів у випадках залучення ресурсів для великих підприємств через акції, облігації та векселі, просування послуг за банківськими гарантіями, авалюванню векселів, а при реалізації проекту, обслуговування платіжних карток іноземців та валюто-обмінні операції.

Зазначені переваги засвідчують доцільність і ефективність запропонованих перспектив кредитування експортного потенціалу туристичної галузі Закарпатського регіону в сучасних економічних умовах з урахуванням транскордонного співробітництва та інтеграції України до європейського економічного та соціально-культурного простору. Запропонований механізм залучення кредитних ресурсів, транскордонний аутсорсинг та формування кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі Закарпатської області може бути доцільним для стимулювання прикордонного туризму. Проведення на прикордонних територіях Днів добросусідства, Днів регіону, Днів національного примирення сприяють зміцненню міжнаціональних зв'язків, підвищують можливості розвитку туризму. Таким чином, Україна, Австрія, Словаччина, Чехія, Польща, Румунія, Сербія, Угорщина можуть спільно забезпечити кредитування туристичної галузі Закарпатського регіону та прилеглих територій і забезпечити створення міжнародного туристичного бренду – «Карпати».

Список використаних джерел до п. 3.7

1. Банько В. Г. Туристська логістика: Навч. посіб. / В. Г. Банько. – К.: Дакор, КНТ, 2008. – 204 с.
2. Гоблик В. В. Формування кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі (на прикладі Закарпатської області): автореф. дис... канд. геогр. наук: 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / В. В. Гоблик; ДВНЗ «Ужгородський національний університет». – Ужгород, 2009. – 22 с.
3. Гончаров В. Н. Тематический парк в сфере туризма как экономическая категория предпринимательства в регионе / В. Н. Гончаров, Н. Д. Свиридова // Менеджер. – 2005. – №4(34). – С. 155 - 158
4. Григор'єва Я. В. Фінансове забезпечення туристичної галузі: стан та проблеми / Я. В. Григор'єва // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – № 2. – 2012. – С. 247 - 254
5. Двоєзерська В. С. Тенденції державного регулювання розвитку туризму і діяльності курортів в Україні / В. С. Двоєзерська // Держава та регіони: серія «Державне управління». – № 1. – 2010. – С. 20 - 24
6. Добрева Н. Основні напрями розвитку транскордонних кластерів в Україні / Н. Добрева. – Ефективність державного управління. – Вип. 34. – 2013. – С. 246 - 253.
7. Донченко Л. М. Проблеми та перспективи державної підтримки розвитку туризму / Л. М. Донченко, Н.П. Гостева // Держава та регіони : серія «Державне управління». – 2010. – № 1. – С. 37 - 42

вою діяльністю при розробці та аналізі інноваційних бізнес-планів та стратегічних планів розвитку спільного підприємства, використання документарних акредитивів (при залученні ресурсів іноземних банків), розвитку ринку цінних паперів у випадках залучення ресурсів для великих підприємств через акції, облігації та векселі, просування послуг за банківськими гарантіями, авалюванню векселів, а при реалізації проекту, обслуговування платіжних карток іноземців та валюто-обмінні операції.

Зазначені переваги засвідчують доцільність і ефективність запропонованих перспектив кредитування експортного потенціалу туристичної галузі Закарпатського регіону в сучасних економічних умовах з урахуванням транскордонного співробітництва та інтеграції України до європейського економічного та соціально-культурного простору. Запропонований механізм залучення кредитних ресурсів, транскордонний аутсорсинг та формування кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі Закарпатської області може бути доцільним для стимулювання прикордонного туризму. Проведення на прикордонних територіях Днів добросусідства, Днів регіону, Днів національного примирення сприяють зміцненню міжнаціональних зв'язків, підвищують можливості розвитку туризму. Таким чином, Україна, Австрія, Словаччина, Чехія, Польща, Румунія, Сербія, Угорщина можуть спільно забезпечити кредитування туристичної галузі Закарпатського регіону та прилеглих територій і забезпечити створення міжнародного туристичного бренду – «Карпати».

Список використаних джерел до п. 3.7

1. Банько В. Г. Туристська логістика: Навч. посіб. / В. Г. Банько. – К.: Дакор, КНТ, 2008. – 204 с.
2. Гоблик В. В. Формування кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі (на прикладі Закарпатської області): автореф. дис... канд. геогр. наук: 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / В. В. Гоблик; ДВНЗ «Ужгородський національний університет». – Ужгород, 2009. – 22 с.
3. Гончаров В. Н. Тематический парк в сфере туризма как экономическая категория предпринимательства в регионе / В. Н. Гончаров, Н. Д. Свиридова // Менеджер. – 2005. – №4(34). – С. 155 - 158
4. Григор'єва Я. В. Фінансове забезпечення туристичної галузі: стан та проблеми / Я. В. Григор'єва // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – № 2. – 2012. – С. 247 - 254
5. Двоєзерська В. С. Тенденції державного регулювання розвитку туризму і діяльності курортів в Україні / В. С. Двоєзерська // Держава та регіони: серія «Державне управління». – № 1. – 2010. – С. 20 - 24
6. Добрева Н. Основні напрями розвитку транскордонних кластерів в Україні / Н. Добрева. – Ефективність державного управління. – Вип. 34. – 2013. – С. 246 - 253.
7. Донченко Л. М. Проблеми та перспективи державної підтримки розвитку туризму / Л. М. Донченко, Н.П. Гостева // Держава та регіони : серія «Державне управління». – 2010. – № 1. – С. 37 - 42

8. Леонідов І. Л. Інноваційний розвиток інфраструктури туризму в Україні [Електронний ресурс] / І. Л. Леонідов, І. І. Смок // Науковий прогрес на межі тисячоліть. – 2009. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2009/Economics/47462.doc.htm.

9. Мілашовська О. І. Перспективні напрями активізації розвитку туризму в Закарпатській області / О. І. Мілашовська, Н. М. Гоблик-Маркович // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 23.3. – 2013. – С. 121 - 127

10. Охріменко А. Г. Фінансові аспекти функціонування туристичної галузі / А. Г. Охріменко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – №1. – 2011. – С. 394 - 403

11. Туристичне Закарпаття [Електронний ресурс] / Довідник Закарпатської області та м. Ужгород. – 2011. – Режим доступу: <http://zakarpattya.eu/turystychne-zakarpattya>

12. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: підруч. / Л. І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.

8. Леонідов І. Л. Інноваційний розвиток інфраструктури туризму в Україні [Електронний ресурс] / І. Л. Леонідов, І. І. Смок // Науковий прогрес на межі тисячоліть. – 2009. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2009/Economics/47462.doc.htm.

9. Мілашовська О. І. Перспективні напрями активізації розвитку туризму в Закарпатській області / О. І. Мілашовська, Н. М. Гоблик-Маркович // Науковий вісник НЛТУ України. – Вип. 23.3. – 2013. – С. 121 - 127

10. Охріменко А. Г. Фінансові аспекти функціонування туристичної галузі / А. Г. Охріменко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – №1. – 2011. – С. 394 - 403

11. Туристичне Закарпаття [Електронний ресурс] / Довідник Закарпатської області та м. Ужгород. – 2011. – Режим доступу: <http://zakarpattya.eu/turystychne-zakarpattya>

12. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: підруч. / Л. І. Федулова. – К.: Либідь, 2006. – 480 с.

4. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

4.1 Інтелектуальний капітал підприємства: гносеологія та функціональний зміст

Постановка і вирішення проблеми управління інтелектуальним капіталом ґрунтується передусім на аналізі економічної сутності даної категорії.

Вважається, що термін «інтелектуальний капітал» уперше було використано Дж. Гелбрейтом у 1969 р. Проте ще у 1829 р. Ш. Фур'є у своїй праці «Новий господарський соцітарний світ» [1] до основних чинників виробництва, окрім праці й матеріально-речовинного капіталу, додав ще один вагомий нематеріальний чинник – талант, який, по суті, є інтелектуальним активом. Пізніше могутнім поштовхом до вивчення сутності та економічної ролі інтелектуальних ресурсів в економічних трансформаціях послужили роботи Й. Шумпетера [2], Д. Белла [3] і Дж. Гелбрейта [4], що показали, хай і без чіткого категоріального виразу, значущість даних ресурсів у майбутньому суспільно-економічному розвитку.

Із методологічних позицій як наукова економічна категорія інтелектуальний капітал почав досліджуватися порівняно недавно – із 90-х років ХХ ст. Значний внесок у розвиток питання щодо уточнення змісту об'єкта дослідження та виділення його структурних елементів було зроблено зарубіжними вченими і практиками. Т. Стюарт [5], Л. Едвінсон [6], Е. Брукінг [7], А. Козирев [8] та ряд інших науковців [9, 10, 11] підкреслюють взаємозв'язок накопичених фірмою знань та її майбутніх можливостей, які втілюються у ринковій вартості. Однак новизна проблеми та її нерозробленість обумовили неоднозначність і суперечливість думок дослідників при формулюванні визначення, обґрунтуванні сутності інтелектуального капіталу.

4. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

4.1 Інтелектуальний капітал підприємства: гносеологія та функціональний зміст

Постановка і вирішення проблеми управління інтелектуальним капіталом ґрунтується передусім на аналізі економічної сутності даної категорії.

Вважається, що термін «інтелектуальний капітал» уперше було використано Дж. Гелбрейтом у 1969 р. Проте ще у 1829 р. Ш. Фур'є у своїй праці «Новий господарський соцітарний світ» [1] до основних чинників виробництва, окрім праці й матеріально-речовинного капіталу, додав ще один вагомий нематеріальний чинник – талант, який, по суті, є інтелектуальним активом. Пізніше могутнім поштовхом до вивчення сутності та економічної ролі інтелектуальних ресурсів в економічних трансформаціях послужили роботи Й. Шумпетера [2], Д. Белла [3] і Дж. Гелбрейта [4], що показали, хай і без чіткого категоріального виразу, значущість даних ресурсів у майбутньому суспільно-економічному розвитку.

Із методологічних позицій як наукова економічна категорія інтелектуальний капітал почав досліджуватися порівняно недавно – із 90-х років ХХ ст. Значний внесок у розвиток питання щодо уточнення змісту об'єкта дослідження та виділення його структурних елементів було зроблено зарубіжними вченими і практиками. Т. Стюарт [5], Л. Едвінсон [6], Е. Брукінг [7], А. Козирев [8] та ряд інших науковців [9, 10, 11] підкреслюють взаємозв'язок накопичених фірмою знань та її майбутніх можливостей, які втілюються у ринковій вартості. Однак новизна проблеми та її нерозробленість обумовили неоднозначність і суперечливість думок дослідників при формулюванні визначення, обґрунтуванні сутності інтелектуального капіталу.

Наукове видання

**Схвалено Вченою Радою
Державного економіко-технологічного університету транспорту
Протокол № 7 від 28.04.15 року.**

Анісімов В. М.,	Чеботарьов В. А.,	Кендюхов О. В.,	Ягельська К. Ю.,
Солоха Д. В.,	Комарницький І.О.,	Ряба О. І.,	Шевчук О.В.,
Бондар Д. О.,	Кіртока Р. Г.,	Шибасва Н. В.,	Квятко Т. М.,
Богуш Л. Г.,	Сидорович О. Ю.,	Підлісний П. І.,	Герасименко Ю. С.,
Мних О.Б.,	Михайленко С. В.,	Зубріліна В. В.,	Белякова О.В.,
Заїчко І. В.,	Заяць В. С.,	Шишкова Н. Л.,	Сорока Н. В.,
Хвостенко В. С.,	Брітченко І. Г.,	Князевич А. О.,	Лаврик У. В.,
Мельник Т. С.,	Христофор О. В.,	Горовий Д. А.,	Пилипенко О. В.,
Залізнюк В. П.,	Творонович В. І.,	Приймук О. Р.,	Максименко І. О.,
Розкошна О. А.,	Васильєва Т. О.,	Гудкова В. П.	

**«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ:
ВІД КРИЗИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

Монографія

**За загальною редакцією доктора економічних наук,
професора О. В. Кендюхова**

Відповідальний за випуск:

О. В. Кендюхов

Підписано до друку 27.04.15 Формат 60x84/16

Папір офсетний. Спосіб друку – ризографія.

*Наклад 300 прим.
ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ*

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

Наукове видання

**Схвалено Вченою Радою
Державного економіко-технологічного університету транспорту
Протокол № 7 від 28.04.15 року.**

Анісімов В. М.,	Чеботарьов В. А.,	Кендюхов О. В.,	Ягельська К. Ю.,
Солоха Д. В.,	Комарницький І.О.,	Ряба О. І.,	Шевчук О.В.,
Бондар Д. О.,	Кіртока Р. Г.,	Шибасва Н. В.,	Квятко Т. М.,
Богуш Л. Г.,	Сидорович О. Ю.,	Підлісний П. І.,	Герасименко Ю. С.,
Мних О.Б.,	Михайленко С. В.,	Зубріліна В. В.,	Белякова О.В.,
Заїчко І. В.,	Заяць В. С.,	Шишкова Н. Л.,	Сорока Н. В.,
Хвостенко В. С.,	Брітченко І. Г.,	Князевич А. О.,	Лаврик У. В.,
Мельник Т. С.,	Христофор О. В.,	Горовий Д. А.,	Пилипенко О. В.,
Залізнюк В. П.,	Творонович В. І.,	Приймук О. Р.,	Максименко І. О.,
Розкошна О. А.,	Васильєва Т. О.,	Гудкова В. П.	

**«ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ:
ВІД КРИЗИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

Монографія

**За загальною редакцією доктора економічних наук,
професора О. В. Кендюхова**

Відповідальний за випуск:

О. В. Кендюхов

Підписано до друку 27.04.15 Формат 60x84/16

Папір офсетний. Спосіб друку – ризографія.

Наклад 300 прим.

*ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ*

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.